

מסורת הש"ס

א) יומא פה; ב) וברכות
 מה: דף סב; ג) וברכות
 קיד; ד) רבה. רש"ל
 ה) ב"ק פו. ע"ש; ו) נ"ע
 חסד יבמות ג; ד"ה הבא
 על וכו'; ז) מכות לא.
 ב"ב פו. שבת לא; [תוספתא
 ב"ק פ"ט, ח] ודבור זה
 ש"ך לעיל במשנה ע"א;
 ט) ז"ל דהא, י) נשם טט;
 כ) נשם סו; ל) ז"ל
 אמתן.

תורה אור השלם

1. אם בפתחת יוצא
 הגבב ויהיה ונתן אין לו
 דמים: אם וירדה השמש
 עליו דמים לו שלם
 ושלם אם אין לו ונקבר
 בגבחתו:
 שמות כב א-ב

גליון הש"ס

גב' אמר רבא מסתברא.
 כעין זה כתובת קב ע"כ
 גיטין יג ע"כ: תוס'
 ד"ה לא. לא היו רוצים
 להחזיר. ע"י טורי אבן
 חגיגה בלכני שזה ד' י'
 ע"ה ד"ה נפש:

הגהות מהר"ב

רנשבורג

א) גב' אמר רבא מסתברא
 מלתא דרב. ג"כ ע"י ממונות
 לז: חסד י"ה אצל ונרשם
 היה כאלו אמר רבה וכו'
 ומהמיתה על הגוף מהר"י
 פ"ק שלם צ"ח פ"ה ב"ש
 הדמיוס:

גב' מגמר. מכלה: למודו. מה שהורגל בצער ויין: **ה** שקט לנדיקים
הייה להם והייה לעולם. שיש להם פנאי לעסוק בתורה ובמלאכה:
בתנאי' הנא במחמרת. שאמרה תורה יהרג: **נידון על שם סופו.**
 דהא לא קטל ומקטיל משום דספוק להרוג בעל הצית כשיעמוד כנגדו

להציל ממונו: **יש לו דמים חייב.** אם
 אינו ראוי ליהרג כגון אב על הבן
 דתניא לקמן דאין הבן רשאי להרוג את
 אביו הבא עליו במחמרת משום דרחמי
 האב על הבן ולא בא על עסקי נפשות
 ואי הוה קאי צריה לאפיה להציל
 ממונו אין בדעתו של אביו להורגו:
חייב. לשלם החצית כשאר מו"ק: אין
 לו דמים. כגון שאר כל האדם שניתן
 רשות לבצע הצית להורגו פטור
 מלשלם דחיוז מיתה וחיוז משלומין
 כאין כאחד ואע"פ שניצל פטור מן
 התשלומין דק"ל (מכות דף לה.) חייבי
 מיתות שוגגין כגון שלא התרו בהן
 אין משלמין ממון שעם המיתה אע"פ
 שאין נהרגין: **גב' מאי טעמא**

דמחמרת. שאמרה תורה אין לו דמים
 כלומר הרי הוא לך כמי שאין לו דם
 ונשמה ומותר להורגו: **חוקה אין**
אדם מעמיד עצמו על ממונו.
 שרואה שאמר נוטלו ושוקק הלכך
 יודע הגגז הזה שבעל הצית עומד
 על ממונו להצילו ומימר אמר הגגז
 על אצילנא לגביה קאי בפסא ואי קאי
 קטילנא ליה ואמרה לך מורה אין לו
 דמים ומלמדך מאחר שהוא בא
 להרגך השכם אתה להרוג: **הנא**
במחמרת. חתה את הצית ממש:
פטור. מלהחזיר אע"פ שהם קיימין:
דמים קננה. דמיו נפשו קנאל
 הואיל ונתחייב מיתה בלקיחתם:

מסתברא מילתא דרב. דפטור
 בצער בין עכשיו בין לאחר זמן
 דליתנהו ותשלומין מדידיה לא מניין
 לחיוזיה במקום מיתה: **אצל נטל**
 לא. מסתברא בזה מילתא דרב דפטור
 בה דכיון דקיימין אין כל היכא דליתנהו
 דמרייהו נינהו ואין זה חייב בתשלומין
 דפקדון בעלמא נינהו גביה: **והאלהים**
 שצוה אמר רב דפטור ואפי' איתנהו
 וטעמא מהבא **ה' דהא** אם יש לו דמים
 כגון אב על הבן דמורה בזה רב דלא
 קנה וחייב להחזיר אחרי כן אמרינן
 דאפילו נאנסו מנייה משבאו לרשותו
 חייב להחזיר דמיהו אלא לא אמרינן
 פקדון הוה גביה ואצדו לבעלים אלא

אמרינן ברשותו הן ואצדו לו הכא נמי לענין אין לו דמים אע"פ דליתנהו אמרינן לאו פקדון נינהו אלא ברשותו ובאחריות קיימי וכי
 גבו להו בי דינא מיניה יש כאן תשלומין עם חיוז מיתה כאלו גוזין משאר נכסים: **ולא היא.** מסקנא דמילתא דרבא הוה. ולא היא לא
 מסתברא טעמא דרב בזה דאע"פ דהיכא דיש לו דמים חייבין באחריותו לאו קנין הן לו להיות כשאר נכסיו דכי אוקמינהו רחמנא ברשותיה
 וחייב את הגולנין לשלם ה"מ לענין שלומי דלא מצי למימר ליה נאנסו דאשכחן בשומרינן דחייבין הכתוב לישבע אם לא שלם יד במלכת רעהו
 הא שלם אע"פ דטעין מת או נשבר דהיינו אונס חייב דנעשה עליה גזלן בשליחות יד: **אצל לענין מקנא.** לא קני אס קיימין הן אצלו
 והוא היה בא לעכבו ולומר דמים אני מחזיר לך לא קני ומהדר להו בעיניהו דכתיב (ויקרא ה) והשיב את הגוילה והאי דכי נאנסו מחזיר
 דמים ולא מצי אמר ליה נאנסו ומיפטר משום דלא גרע גזלן משולל דמשום דכל הנאה שלו אוקמינהו רחמנא ברשותו לשלומי אס נאנס
 דכל כמה דקיימא דהרא בעינא הא נמי כל הנאה שלו ומחייב לשלומי: **מועד לעולם.** אפילו שלא בכונה: **קשיא.** קשיא מתניתין למרובה
 אליבא דרב. ומי' תיובתא לא הוה דלאו בהדיא קתני לה נטל חייב ואיכא לשנוי בדוחקא כדשני דמשום רישא נקט שבר והיינו דאיכא
 צ"ח קושא למיזבא: **מסיב רב ציני.** לרבא פריך דלמר נטל דליתנהו חייב: **הגונב כים נשכח.** שהגביהו וקנאו וקנאו בהגבהה חייב
 להחזיר ואע"פ שהוציאו אחר"כ לרה"ר ונתחייב בהוצאתו מיתה: שהרי נסחייב בגביהה קודם שיבא לידי איסור שבת. ובשכיל חיוז מיתה
 הבא עליו לאחר מכן אינו נפטור מן התשלומין: **היה מגר ויואל.** שלא הגביהו ולא קנאו בתוך הצית אצל כשיצא לרה"ר קנאו בשנוי
 רשות שהוציאו מרשות הבעלים. וז"ל ידו למטה משלשה וקבלה צידו ידיו חשובה לו ככרעבה על ארעבה והרי הוא לו כחצרו ואע"פ
 שאין כאן הגבהה והכי מוקים לה בכתובות ג' פטור. מתשלומין. אלא אע"פ שהכיס והמעות קיימין אמרינן דמיו קננה ולא מפקינן
 ליה מיניה ומיזבא דרבא דלמר נטל לא: **והלכתא.** הא דקתני פטור כגון דשדנהו בנהרא דליתנהו: **דכרי.** איליס: **אהדרינהו**
ניהליה. הגגזים: **ה"ר אין לו דמים אם זרחה וגו' אלא אם ברור לך הדבר כשמש שאין לו**
ושמך ליה אם זרחה השמש ודרשין סמוכין אימתי מותר להורגו בזמן שהשמש זרחה עליו כלומר שצדור לך שלהרגך בא אס תעמוד
כנגדו אצל מספק אל תהרגהו: וטניא אידך אס זרחה השמש עליו דמים לו. אימתי אסור להרגהו בזמן שזרחה השמש עליו כלומר שצדור
 הדבר לך כאור שהוא רחמני עליך ואפילו אתה עומד כנגדו להציל ממנוק מידו לא יסורך ואס לאו שספקא הוא לך הריגה: קשיין אהדרי:

בן סורר ומורה פרק שמיני סנהדרין עב.

מסתברא מילתיה דרב בששיבר. ואס תאמר מאי קמ"ל
 תנינא ושיבר את הצית פטור ויש לומר אי ממתני'
 ה"א שיבר בעודו במחמרת קמ"ל רב אפילו שיבר אחר כך:
אפילו נשף. תימה הא תנן במרובה (ב"ק דף קב:) אין הגונב אחר

הגגז משלם תשלומי כפל פירוש
 כדדרשין^א וגונב מצית האיש ולא
 מצית הגגז ואמר רב בגמרא^ב לא
 שנו אלא לפני יאוש אצל לאחר יאוש
 קנאו גגז ראשון וגגז שני משלם
 תשלומי כפל לגגז ראשון אלא לא קודם
 יאוש לא קני ויש לומר דהתם בגגז
 מגנו חצירו וקרפיפו דלאו בר קטלא
 הוא דצעי התראה אצל הכא במחמרת
 דמחמרתו זו היא התראתו דלקמן:
לא קבציהו הואיל ונפק מפומיה
דרב. תימה הא מיחייב ללאת
 ידי שמים כדאמר בפ' הפועלים (צ"ח
 דף סא. ב.) וסו' גבי החוסס פרה וש
 בה^ט (ואתנן) אסרה מורה אפילו בא
 על אמו ויש לומר דכאן^י לא היו רואים
 להחזיר אחר"כ יתחייבו צדיקי אדם:
 כן

על שם סופו יהיה בא במחמרת ושיבר את החצית אם יש לו דמים חייב אם
 אין לו דמים פטור: **גב'.** אמר רבא מאי טעמא דמחמרת: **חוקה אין אדם**
מעמיד עצמו על ממונו והאי מימר אמר אי אוילנא קאי לאפאי ולא שביק
לו ואי קאי לאפאי קטילנא ליה. והתורה אמרה אם בא להורגך השכם
 להורגו אמר רב^ה האבא במחמרת ונטל כלים ויצא פטור מאי טעמא בדמים
 קננהו א'^ו אמר^ז רבא דמסתברא מילתיה דרב בששיבר דליתנהו אבל נטל
 לא והאלהים אמר רב אפילו נטל דהא יש לו דמים ונאנסו חייב אלמא
 ברשותיה קיימי הכא נמי ברשותיה קיימי ולא היא כי אוקמינא רחמנא
 ברשותיה לענין אונסין אבל לענין מקנא ברשותיה דמרייהו קיימי מידי דהוה
 אשואל תנן בא במחמרת ושיבר את החצית יש לו דמים חייב אין לו דמים
 פטור טעמא דשיבר דכי אין לו דמים פטור הא נטל לא הוא הדין דאפילו
 נטל נמי והא דקא תני שבר את החצית קמ"ל דכי יש לו דמים אע"פ
 דשיבר נמי חייב פשיטא מו"ק הוא הא קמ"ל דאפילו שלא בכונה מאי
 קמ"ל אדם מועד לעולם תנינא^ח אדם מועד לעולם בין בשוגג בין במזיד
 בין באונס^ט בין ברצון קשיא מתיב רב ביבי בר אבבי^י הגונב כים בשבת
 חייב שהרי נתחייב בגביהה קודם שיבא לידי איסור שבת היה מגר ויוצא
 פטור שהרי איסור גנבה ואיסור סקילה באין כאחד ויהלכתא דשדנהו
 בנהרא רבא איגבבו ליה דיכרי במחמרתא אהדרינהו ניהליה ולא קבלינהו
 אמר הואיל ונפק מפומיה דרב ת"ר^{יא} אין לו דמים אם זרחה השמש עליו
 וכי השמש עליו בלבד זרחה אלא אם ברור לך הדבר כשמש שאין לו
 דמים לו וכי השמש עליו בלבד זרחה^{יב} אלא אם ברור לך כשמש שיש לו
 שלום עמך אל תהרגהו ואם לאו הרגהו קשיא סתמא אסתמא לא קשיא
 כאן

אמרינן ברשותו הן ואצדו לו הכא נמי לענין אין לו דמים אע"פ דליתנהו אמרינן לאו פקדון נינהו אלא ברשותו ובאחריות קיימי וכי
 גבו להו בי דינא מיניה יש כאן תשלומין עם חיוז מיתה כאלו גוזין משאר נכסים: **ולא היא.** מסקנא דמילתא דרבא הוה. ולא היא לא
 מסתברא טעמא דרב בזה דאע"פ דהיכא דיש לו דמים חייבין באחריותו לאו קנין הן לו להיות כשאר נכסיו דכי אוקמינהו רחמנא ברשותיה
 וחייב את הגולנין לשלם ה"מ לענין שלומי דלא מצי למימר ליה נאנסו דאשכחן בשומרינן דחייבין הכתוב לישבע אם לא שלם יד במלכת רעהו
 הא שלם אע"פ דטעין מת או נשבר דהיינו אונס חייב דנעשה עליה גזלן בשליחות יד: **אצל לענין מקנא.** לא קני אס קיימין הן אצלו
 והוא היה בא לעכבו ולומר דמים אני מחזיר לך לא קני ומהדר להו בעיניהו דכתיב (ויקרא ה) והשיב את הגוילה והאי דכי נאנסו מחזיר
 דמים ולא מצי אמר ליה נאנסו ומיפטר משום דלא גרע גזלן משולל דמשום דכל הנאה שלו אוקמינהו רחמנא ברשותו לשלומי אס נאנס
 דכל כמה דקיימא דהרא בעינא הא נמי כל הנאה שלו ומחייב לשלומי: **מועד לעולם.** אפילו שלא בכונה: **קשיא.** קשיא מתניתין למרובה
 אליבא דרב. ומי' תיובתא לא הוה דלאו בהדיא קתני לה נטל חייב ואיכא לשנוי בדוחקא כדשני דמשום רישא נקט שבר והיינו דאיכא
 צ"ח קושא למיזבא: **מסיב רב ציני.** לרבא פריך דלמר נטל דליתנהו חייב: **הגונב כים נשכח.** שהגביהו וקנאו וקנאו בהגבהה חייב
 להחזיר ואע"פ שהוציאו אחר"כ לרה"ר ונתחייב בהוצאתו מיתה: שהרי נסחייב בגביהה קודם שיבא לידי איסור שבת. ובשכיל חיוז מיתה
 הבא עליו לאחר מכן אינו נפטור מן התשלומין: **היה מגר ויואל.** שלא הגביהו ולא קנאו בתוך הצית אצל כשיצא לרה"ר קנאו בשנוי
 רשות שהוציאו מרשות הבעלים. וז"ל ידו למטה משלשה וקבלה צידו ידיו חשובה לו ככרעבה על ארעבה והרי הוא לו כחצרו ואע"פ
 שאין כאן הגבהה והכי מוקים לה בכתובות ג' פטור. מתשלומין. אלא אע"פ שהכיס והמעות קיימין אמרינן דמיו קננה ולא מפקינן
 ליה מיניה ומיזבא דרבא דלמר נטל לא: **והלכתא.** הא דקתני פטור כגון דשדנהו בנהרא דליתנהו: **דכרי.** איליס: **אהדרינהו**
ניהליה. הגגזים: **ה"ר אין לו דמים אם זרחה וגו' אלא אם ברור לך הדבר כשמש שאין לו**
ושמך ליה אם זרחה השמש ודרשין סמוכין אימתי מותר להורגו בזמן שהשמש זרחה עליו כלומר שצדור לך שלהרגך בא אס תעמוד
כנגדו אצל מספק אל תהרגהו: וטניא אידך אס זרחה השמש עליו דמים לו. אימתי אסור להרגהו בזמן שזרחה השמש עליו כלומר שצדור
 הדבר לך כאור שהוא רחמני עליך ואפילו אתה עומד כנגדו להציל ממנוק מידו לא יסורך ואס לאו שספקא הוא לך הריגה: קשיין אהדרי:

עין משפט
נר מצוה

ל' א מ"י פ"ט מהל'
 גביהה הלכה ט סמג
 לאין קב טוש"ע ח"מ סי'
 תכה סקיף א ב"ג"ה:
 ל' ב מ"י שם הלכה יג:
 ק' ב מ"י שם הלכה ט:
 לו ד מ"י שם הלכה יג

בגמרא משנה:
 ל' ה מ"י פ"א מהל' חובל
 הלכה יא ופ"י הלכה א
 סמג עשין ע"י טוש"ע ח"מ
 סי' שעת סקיף א וסי' תכה

סקיף ג:
 ל' ו ד מ"י פ"ג מהל'
 גביהה הלכה ז

[טוש"ע ח"מ סי' שאל]:
 ל' ח מ"י פ"ט מהל'
 גביהה הלכה ז בהשגת
 ראב"ד גמ"מ [וה"ל] סמג
 לאין קב טוש"ע ח"מ סי'
 תכה סקיף א ב"ג"ה:

מוסף רש"י

חזקה אין אדם מעמיד
 עצמו. מהלכיל את ממונו
 מיד גגז, והאי גגז דלמי
 במחמרת מידע ידע דקאי
 בעל הצית באפיה ואדעתא
 דהכי אלא. דמיימר אמר כי
 קאי לאפאי קטילנא ליה,
 ואין זה ספק נפשות אלא
 ודאי נפשות והמורה אמרה
 לו כאן אחרי שגזל להורגך
 השכם להורגו (רומא פ"ה)
 וזה להרגך בא שהרי יודע
 הוא שאין אדם מעמיד
 עצמו ויודע שנטלן ממונו
 בפיו ושוקק, לפיכך על
 מנת כן בא שטע יעמוד בעל
 הממון כנגדו ויכרנו (שמות
 כב א ובער"ו ברכות נח).
 בדמים קננהו. דהנא
 במחמרת בר מיתה הוא,
 דכתיב אס במחמרת ימלא
 הגגז וגו' (ב"ק פ"ד).
 הגונב כים בשבת.
 הגביהו ברשות הבעלים
 (מכות ב).
 והוציאו לרה"ר. בתשלומין
 (לא). חייב. בתשלומין
 ואע"פ שמזון נכסו (שבת
 א). דליכא למימר קס ליה
 דכרעה מיניה, דליכא הכא
 שמי רשעות בידו (רשב"י
 ב"ב פ"ה). שכבר נתחייב
 בגביהה. נשעה שהגביה
 הכיס צבית הבעלים (שבת
 א). דהגבהה קונה בכל
 מקום וקמה ליה ברשותיה
 אף להסחייב כגוסין
 (מכות ב). וזה מגר
 ויואל. שלא קנא בהגבהה
 (שבת א). שלא הגביהו
 ברשות הבעלים ולא קנאו
 אלא בהוצאה מרשות
 הבעלים (מכות ב).
 פטור. מתשלומין. שהרי
 איסור שבת סי'. ובכתובות
 פריך אי דאפקיה ליה"ר
 איסור גביהה ליכא. דהרי"ר
 לאו מקום קיימה הוה, ומוקין
 לה מצדי רה"ר, אי נמי
 שז"ר ידו למטה מג'
 וקבלה (שבת א).